

Posudok na habilitačnú prácu Mgr. Juraja Dvorského, PhD. *Od naratívnej gramatiky k interdisciplinárnej naratívu* (Verbum, Ružomberok 2017, 192 s.).

Posledných zhruba 30-40 rokov pretrvávajúce úsilie o oživenie spoločenskej i vedeckej legitimacy literárnej vedy prostredníctvom viacerých kultúrnych obrátov prinieslo v globálnom meradle pre našu disciplínu enormné rozšírenie jej metodologických možností – možností, ako skúmať literatúru resp. to, čo k nej patrí a s ňou súvisí. Kolega Juraj Dvorský, PhD. sa v rámci akademickej germanistiky od konca 1990tych rokov s pochopením orientoval na všestranné podnety, ktoré so sebou priniesol tzv. naratologický obrat a po prvý raz výskumne uplatnil ich potenciál vo svojej doktorskej dizertačnej práci venovanej problému rozprávania, perspektívy a fokusu v diele Christy Wolfovej, *grande dame* povojnovej (východo)nemeckej prózy. Táto dizertačná práca dlho odpočívala v zásuvke, kým sa k nej autor po rokoch vrátil, rozšíril ju a doplnil o novšie poznatky a v jej uverejnenej podobe pod názvom *Perspektíva ako systém predpokladov vo vybraných prózach Ch. Wolfovej* (2020) venoval aj priestor analýze novoobjavených, posmrtno vydaných Wolfovej próz. Bol to podľa môjho názoru šťastný krok.

Naratologické analýzy diel Ch. Wolfovej J. Dvorského, ktoré som mal ako jeho tútor a kolega germanista zakorenený v iných vedeckých tradíciách, resp. školený primárne v odlišných literárnovedných metodológiách, šťastie sprevádzať, ale aj odborné diskusie, ktoré sme dlhé roky viedli, pre mňa vždy znamenali intelektuálne obohatenie v zmysle premýšľania praktických, t.j. výkladových prístupov k naratívnym textom nemeckej literatúry, výkladov čerpajúcich z českých, slovenských, ruských i francúzskych poetologických tradícií s formalistickým, štrukturalistickým, prípadne postštrukturalistickým pozadím. V dlhoročných akademických diskusiách sme pritom preskúšavali interpretačné syntézy poetiky a hermeneutiky, niektoré z nich sa napokon aj stali súčasťou výkladových prístupov J. Dvorského (spomeniem syntézu naratologického perspektivizmu a literárnokritickej recepčnej analýzy, ktorá má mimochodom neoceniteľný význam aj pre heuristickú prácu literárneho historika).

Tieto súvislosti uvádzam na tomto mieste obširnejšie preto, lebo môžu priblížiť prirodzený kontext práce *Od naratívnej gramatiky k interdisciplinárnej naratívu*, predloženej autorom k habilitačnému konaniu. Ide o široko koncipovaný, s erudíciou a veľkou dávkou formálnej systematickosti vypracovaný teoretický spis, ktorý kriticky preveruje základné i v niektorých prípadoch odvodené naratologické kategórie (rozprávač, perspektíva, fokalizácia, čas príbehu, čas rozprávania, diegetický a sémanticky definovaný priestor); preveruje použiteľnosť naratologickej analýzy v prípade diel prislúchajúcich k iným než primárne naratívnym literárnym žánrom/druhom (dráma, lyrika/poézia) a takisto vzťahy naratívu a performativity, resp. performatívu, ale rovnako aj intermediálne vzťahy rozprávania a piktoriality, resp. výtvarného prejavu v podobe obrazu. Autor je otvorený dialógu s názormi početných naratologických škôl, na tomto mieste spomeniem súčasnú českú naratológiu zameriavajúcu sa na špeciálne interpretačné otázky vyplývajúce zo vzťahu slova (resp. naratívu) a obrazu (Alice Jedličková, Stanislava Fedrová) či statusu niektorých inštancií rozprávania ako rozprávač a postava (Tomáš Kubíček, Bohumil Fořt, Jiří Koteš), a prostredníctvom kategórie (ne)spoľahlivosti rozprávača otvára prístup k fikčnosti naratívnych svetov, dôkladne skúmaných v internacionálnom prostredí (Johnatan Culler, Lubomír Doležel, Bohumil Fořt, Matías Martínez a mnohí iní). Pripomeniem, že k poslednej menovanej téme usporiadal J. Dvorský pred trinástimi rokmi na KU v Ružomberku úspešnú medzinárodnú konferenciu, ktorej výsledky uverejnil 2013 časopis WLS.

Metodologické zameranie na globálny (najmä anglofónny, český, francúzsky a nemecký) kontext, ktorým sa vyznačuje spis *Od naratívnej gramatiky k interdisciplinárnej naratívu*, nenarušuje autorove primárne germanistické záujmy. Popri orientácii na internacionálnu naratológiu zostal do veľkej miery verný dejinám nemeckej literatúry, v ktorých naďalej výskumne pôsobí (ako germanista publikuje najmä po slovensky a nemecky, to sčasti v germanistických domácich i zahraničných kolektívnych publikáciách a časopisoch). Jeho germanistická orientácia sa manifestuje v rade článkov o medzivojnovnej nemeckej próze (s obľubou píše o literatúre Novej vecnosti, ktorá je často veľmi vhodným objektom naratologických analýz). Rád by som však na tomto mieste zdôraznil podľa mňa veľmi významnú a len zdanlivo odľahlú skutočnosť, že J. Dvorský je takisto aktívnym a vysoko nadaným prekladateľom rakúskej a nemeckej literatúry (prekladal diela Th. Bernharda, D.

Kehlmanna a ďalších) a táto kompetencia mu umožňuje v rámci vedeckej i pedagogickej činnosti uplatňovať vysoko odborné filologické znalosti. Filologický mikropohľad sa uňho pritom zároveň spája s kulturologickým makropohľadom, teda so širšími znalosťami kultúrnych súvislostí (rád tu pripomeniem, že svojho času viedol na univerzite v Ružomberku kurzy pre študentov germanistiky o dejinách teórie architektúry, vydal k nim aj po nemecky reader s komentovanými pracovnými textami *Architekturtheorie von Vitruv bis Wölfflin*, 2010). Takéto prepájanie výskumných perspektív považujem za mimoriadne dôležité, pretože o. i. uľahčuje prekračovanie hraníc medzi úzko vyprofilovanými metodológiami a zároveň umožňuje meniť alebo kriticky spresňovať predmety bádania. Kým autorov zmysel pre filologickú akribiu vidíme v jeho habilitačnom spise najmä pri naratologickej analýze Brechtovej poézie, jeho otvorenosť smerom k dejinám umenia sa manifestuje v dialógu s jestvujúcimi analýzami naratívnych obrazových cyklov o sv. Alžbete (Gerát), ale aj v jeho odvážnych expedíciách k výtvarným conversation pieces W. Hogartha.

Popri výskumnom vklade, ktorý spočíva v zmysluplnom syntetizovaní mnohých uhlov pohľadu na druhovo rozmanité produkty narácií (rôzne fiktívne i faktuálne žánre ako prejavy slovesnej kultúry, ale aj výtvarné obrazy a z určitého hľadiska takisto performatívy), má predložený habilitačný spis J. Dvorského, PhD. takisto nezanedbateľný propedeutický význam, pretože pre tých, ktorí sa potrebujú zorientovať v labyrinte súčasného naratologického bádania, jasne a precízne osvetľuje mnohé medzikategoriálne vzťahy v rámci naratológie a ukazuje možnosti tejto literárnovednej subdisciplíny, v ktorej jeho autor medzinárodne úspešne vedecky pôsobí.

Ako azda už vyplýva z predchádzajúcich slov, vedeckú prácu J. Dvorského, PhD. považujem za vysoko kvalitnú a vrelo ju odporúčam na habilitačné konanie.

V Bratislave 7. apríla 2025

Prof. Adam Bžoch, CSc.